

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Кафедра суспільних дисциплін

07-03-242

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних завдань з навчальної дисципліни

«Основи євроінтеграції»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня усіх освітньо-
професійних програм спеціальностей НУВГП денної форми навчання

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Схвалено науково-методичною
радою НУВГП
Протокол № 6 від 20.11.2019 р.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Методичні вказівки до практичних занять із навчальної дисципліни «Основи євроінтеграції» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня усіх спеціальностей НУВГП денної форми навчання [Електронне видання] / Сталовєрова Г. В. – Рівне : НУВГП, 2019. – 20 с.

Укладач: Сталовєрова Г. В., кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін.

Відповідальний за випуск: Олексін Ю. П., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри суспільних дисциплін.

Вчений секретар науково-методичної ради

Костюкова Т. А.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

© Г. В. Сталовєрова, 2019
© НУВГП, 2019

Зміст

1. Мета і завдання вивчення дисципліни
2. Програма навчальної дисципліни
3. Теми семінарських занять
4. Плани семінарських занять
5. Рекомендована література
6. Інформаційні ресурси

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Мета і завдання вивчення дисципліни

Методичні вказівки навчальної дисципліни за вибором «Основи євроінтеграції» складені відповідно до освітньо-професійної програми для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня усіх спеціальностей НУВГП денної форми навчання.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історичні, концептуальні, інституційно-структурні засади функціонування Європейського Союзу, формування теоретичних знань та практичних навичок, необхідних для оволодіння фаховими дисциплінами.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення курсу передбачає наявність базових знань із курсів: «Історія України», «Соціологія», «Політологія», «Філософія»; роботу над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на заняттях, самостійну роботу та виконання окреслених завдань.

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Метою викладання навчальної дисципліни є комплексне висвітлення проблематики європейської інтеграції в історичному, теоретичному і практичному спектрах аналізу.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історичні, концептуальні, інституційно-структурні засади функціонування Європейського Союзу.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- знайомство з основними історичними етапами становлення ЄС, культурно-цивілізаційними чинниками інтеграційних процесів;
- висвітлення теоретичних інтерпретацій європейської інтеграції;
- розкриття інституційної структури Європейського Союзу, функцій і ролі головних інституцій ЄС;
- представлення моделей розробки і прийняття рішень в Європейському Союзі;
- висвітлення ролі Європейського Союзу як учасника світової політики;
- розкриття принципів формування і моделей зовнішньої політики ЄС.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

знати: основні поняття і теоретико-методологічні підходи до пояснення інтеграційних процесів в Європі;

вміти: аналізувати процеси формування та реалізації внутрішньої і зовнішньої політики Європейського Союзу.

Ці методичні рекомендації допоможуть студентам самостійно підготуватися до семінарських занять з курсу «Основи євроінтеграції». Запитання для дискусії нададуть можливість перевірити свої знання.

2. Тематичний зміст дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Історичні та концептуальні засади європейської інтеграції.

Тема 1. Цивілізаційні чинники європейської єдності. Об'єднавчі проекти Європи в історичній ретроспективі

1.1. Історико-культурні витoki європеїзму.

Етимологія слова «Європа». Античні тлумачення терміну. Географічні інтерпретації «Європи».

Роль античної спадщини у формуванні європейської цивілізації. Поняття та категорії, винаходи античності, які стали стрижневими для європейської культури.

Християнство та гуманізм як основа європейського світогляду. Європа - Християнський Світ (у межах Євразії), що протистоїть світу ісламу. Спільна культура європейських королівських дворів та освіченої еліти (театр, опера, балет, полювання). Вживання латини як мови релігії й освіти та мережу університетів від Оксфорду до Кракова з єдиною схоластичною культурою викладання.

Інновації Відродження. Повернення до античної спадщини греків і римлян. Людина «мірило усіх речей», яка прагне раціонально осмислити світ. Впровадження книгодрукування. Епоха нових географічних відкриттів. Утвердження європейської світської думки: критичне переосмислення Святого Письма й античних класиків як незаперечних джерел істини. Проголошення духовної рівності – розвиток уявлень про рівність політичну.

Концептуальне оформлення «європоцентризму» в епоху Просвітництва. Прийняття експериментальних і раціональних методів дослідження в науці та медицині (Ф. Бекон, Р. Декарт, І. Ньютон); визнання ідеалів свободи (Дж. Локк, Ш.-Л. Монтеск'є), прогресу (Н. Кондорсе), рівності (Ж.-Ж. Руссо), релігійної терпимості (Вольтер). Європа як континент вільнодумства й прогресу, що протистоїть «азіатській» відсталості та деспотизму.

1.2. Політичні й соціально-економічні чинники формування спільного європейського простору.

Відокремлення Візантії (395), падіння Риму (476) й арабські завоювання (634 – 689) – політичні передумови формування Європи як історичної єдності.

Комплексна система відносин між народами, династіями, державами обмін посольств, візити суверенів, дипломатичні й економічні угоди, хрестові походи, спільна боротьба проти турків, паломництво, мережі монастирів, ярмарків). Міжусобиці та війни коаліцій феодалів, принців, королів.

Імперія Каролінгів, об'єднавчі проекти Карла Великого, німецьких імператорів X–XIII ст., Карла V (XVI ст.).

Виборні представницькі органи влади: Кортеси (1137 р., Іспанія) (Англійський Парламент 1265 р., Генеральні Штати (1302 р., Франція).

Гегемонія Габсбургів. Тридцятирічна війна й оформлення системи політичної й військової рівноваги між найбільшими європейськими державами (Вестфальський мир 1648 р.). Дипломатична та військова гра на основі загальноновизнаних принципів міжнародного права система «балансу сил та противаг» XVI–XIX ст.

Засади спільного соціально-економічного простору Європи: феодалізм, єдина соціальна ієрархія з її дворянською, міщанською, селянською верствами та загальнопоширеними інститутами васалітету, Магдебурзького права, феодальних повинностей селян. Розмежування між світською й духовною владою, автономія міст, цехів, торгових гільдій. Мережа сухопутних і морських торговельних шляхів та ярмарків. Здобутки промислової революції, започаткованої в Англії на межі XVIII – XIX ст. Організація латинського валютного союзу навколо французького франка.

1.3. Об'єднавчі проекти Європи в історичній ретроспективі

1.3.1. Середньовічна «Respublica Christianita»

П'єр-Дю Буа (1250 – 1320). План створення «християнської республіки» – федерації європейських монархій, керованої радою під головуванням французьких королів у трактаті «Про повернення Святої землі» (1305–1307 орієнтовно).

Данте Аліґ'єрі (1265 – 1321). План європейської конфедерації у трактаті «Монархія» (1312–1313 рр.): відродження Римської імперії під егідою німецької імперської династії. Влада імператора – як вища судова інстанція та гарантія миру.

Пій II - Еней Сільвіо Пікколоміні (1405 – 1464) – спроба об'єднання усіх християнських монархів шляхом з'їзду у Мантуї.

Політичний проект чеського короля Їржи з Подебрад (1420–1471) зі створення союзу європейських монархів з формуванням спільного суду й загальноєвропейського парламенту («Договір про союз і конфедерацію між королем Людовіком XI, королем Богемії і Радою Венеції для протистояння з турками»).

«Великий план» Максимільєна де Бетюна герцога де Сюллі (1560–1641). Європа – конфедерація 15 християнських держав, приблизно рівних за територією і ресурсів, щоб забезпечити максимально можливу рівновагу між ними. Верховний орган конфедерації – Генеральна рада, доповнена шістьма провінційними (регіональними) радами – обирається раз на три роки у складі 40 досвідчених державних діячів, які мають представляти всі країни конфедерації. Генеральна рада – верховний арбітр у будь-яких спорах як між державами, так і між правителями та їх підданими.

1.3.2. Проекти «вічного миру» епохи Просвітництва

Уільям Пенн (1644 – 1718) – «Нарис про теперішнє і майбутнє Європи» (1693 р.). Забезпечення миру в Європі за допомогою створення загальноєвропейського представницького органу – Зборів, який має збиратися декілька разів на рік з метою розгляду міждержавних конфліктів. Збори повинні мати права на застосування санкцій проти тих, хто не погодиться із загальним рішенням. Квота депутатів визначається чисельністю населення та доходами держави. Створення загальноєвропейського уряду та трибуналу юстиції.

Шарль де Сен-П'єр (1658 – 1743). «Проект вічного миру в Європі» (1712 р.) Визначення чинників спільної європейської ідентичності. Проект європейської конфедерації на чолі з постійним сенатом для вирішення суперечок і питань загальноєвропейського значення. Комісія у складі 5 сенаторів має виконувати функції уряду.

Вольтер (1694-1778). Проект «Великої Республіки». Європа – своєрідна республіка, поділена на кілька взаємопов'язаних держав з різними формами правління, однак зі спільними релігійними основами, принципами публічного права.

Жан-Жак Руссо (1712 – 1778). «Про суспільний договір» (1762) – ідея створення європейської федерації на основі спеціальної угоди між країнами за зразком швейцарських кантонів.

Єремія Бентам (1748 – 1832). Забезпечення миру в Європі шляхом створення загальноєвропейського конгресу, спільного суду й армії.

Іммануїл Кант (1724 – 1804). «Проект вічного миру» (1795) – шість базових принципів мирного співіснування. Союз держав у формі федерації і загальне підпорядкування національних суверенітетів конституційному закону.

Клод-Анрі Сен-Сімон (1760 – 1825). Економічна інтеграція шляхом ліквідації торговельних бар'єрів. Створення наднаціональних інституцій і єдиного загальноєвропейського права. Керівний наднаціональний орган – загальноєвропейський двопалатний парламент під керівництвом виборного короля.

1.3.3. Концептуалізація «пан-європеїзму» в політичній думці XIX-першої половини XX ст.

Джузеппе Мадзіні (1805–1872) – об'єднання народів Європи у федерацію, засновану на принципах національної незалежності та свободи кожного. Руйнування монархічного правління в Австро-Угорщині, Росії і Османській імперії.

Віктор Гюґо (1802–1885) – ідея створення Сполучених Штатів Європи, оголошена на третьому конгресі миру у Парижі (1849).

Ріхард Куденхове-Калерґі (1894–1972). Проект «Пан-Європа» (1923) – заклик до створення панєвропейського руху. «Пан'європейський маніфест» (1924), який закликав всі

«демократичні держави» Європи об'єднатися, створити механізм обов'язкового арбітражу для запобігання загрози воєн, усунути митні кордони та ввести вільний рух товарів. Створення Панєвропейського союзу і видання журналу «Пан-Європа». Європейський пакт як проект загальноєвропейської конституції: створення Федерації європейських країн під керівництвом федеральної ради, федеральної канцелярії, федеральної асамблеї та федерального суду. I (1926), II (1930), та III (1932), IV (1935) Панєвропейські конгреси. Створення Європейської партії (1932).

Аристид Бріан (1862–1932) – почесний президент Пан'європейського союзу. План Федеративного європейського союзу (Женева, 05.09.1929): ліквідація митних зборів, створення спільного ринку товарів. (Послаблення Німеччини і посилення ролі Франції в Європі).

Андре Тардьє (1876–1945). «План Тардьє» (1932) – економічна інтеграція – взаємне 10-відсоткове зниження митних тарифів, ліквідація торговельних бар'єрів і впровадження єдиної валюти на території придунайських країн.

1.3.4. Федералістські проекти європейської інтеграції (Альтієро Спінеллі, Марио Альбертіні, Рональд Маккей, Генрі Брейлсфорд, Хью Далтон, Уїнстон Черчилль)

Євроінтеграція – як передача територіальними одиницями інституціям центральної влади частини своїх повноважень із одночасним збереженням своєї цілісності й певної автономії.

Рональд Маккей. «Федеральна Європа» (1940): створення загальноєвропейської федеративної держави з метою усунення і попередження воєнних конфліктів. Великобританія, Франція і Німеччина – ядро майбутньої федерації.

«Федеральна ідея» (1940) Генрі Брейлсфорда (1873 – 1958) створення європейської федерації, етичної основою якої повинен стати так званий «розширений патріотизм». Передача федеральній владі наземних, повітряних та військово-морських сил під центральне командування; контроль за розподілом сировини, цін, ринків і закордонних інвестицій. Запровадження зони вільної торгівлі.

Хью Далтон «Війна Гітлера: до і після» (1940). Три моделі федералізації Європи: (1) створення кількох компактних федеральних утворень (Скандинавського, Балканського, Польсько-Чехословацького); (2) формування єдиного союзу, що включає в себе всі європейські і, можливо, ряд позарегіональних держав; (3) комбінація перших двох опцій. «Ядро» майбутніх об'єднань англо-французький альянс як багатофункціональний інститут із забезпечення безпеки за допомогою загальних збройних сил, економічної інтеграції, створення зони вільної торгівлі, повну свободу пересування і в перспективі введення єдиної валюти.

«Маніфест Вентотене» (1941) Альтієро Спінеллі (1907–1986), Ернесто Россі (1897-1967), Еудженіо Колорні (1909-1944). Створення Європейської федерації з ліквідацією митних зборів, формуванням спільної армії, запровадженням єдиної валюти.

1943 р. – Формування Європейського федералістського руху

Промова Уїнстона Черчіля (1874–1965) у Цюриху в 1946 р. із закликом до створення Федерації Сполучених Штатів Європи.

1946 р. – Створення Європейського союзу федералістів.

Тема 2. Етапи становлення ЄС

2.1. Еволюція інтеграційних процесів в Європі після Другої світової війни

Роль «Плана Маршала» у відновленні економіки післявоєнної Європи. Створення Європейської організації економічного співробітництва (1947).

Перший Конгрес європейських рухів (Гаага, 1948) і оформлення «Звернення до європейців» – створення Союзу на основі співробітництва, демократичних засадах і наднаціональних інституціях.

Брюссельський пакт (1948) між Британією, Францією та країнами Бенілюксу.

1949 р. – Створення Ради Європи, як союзу між його членами для захисту та просування ідеалів і принципів, які є їхнім спільним надбанням, сприяння їх економічному та соціальному прогресу.

Проектування інтеграційних процесів Жаном Моне (1888-1979). Принципи Ж. Моне: 1) принцип корисного використання політичних криз; 2) поступальність та поетапність в європейській інтеграції; 3) передумання економічної інтеграції політичному об'єднанню Європи; 4) принцип наднаціональності.

«Меморандум Моне» і Декларація Робера Шумана (9 травня 1950 р.) Об'єднання вугільної і сталеливарної промисловості Франції та Західної Німеччини.

Паризький договір (1951) між Францією, Німеччиною, Бельгією, Люксембургом, Нідерландами та Італією про створення Європейського Об'єднання вугілля та сталі. Створення наднаціонального Вищого керівного органу, Міжурядової ради міністрів, Парламентської асамблеї, Суду.

2.2. Становлення спільного європейського економічного простору.

1957 р. – Римські договори: Договір про заснування Європейської економічної спільноти (ЄЕС) і Договір про заснування Європейської спільноти з атомної енергії (Євроатому). Поетапний перехід до спільного ринку.

1965 р. – Договір про злиття інституцій: створення Комісії Європейських Спільнот, Ради Європейських Спільнот (Рада міністрів), Європейського Парламенту (Парламентська асамблея), Суду Європейських спільнот. Впровадження принципу одноголосного прийняття рішень.

Завершення процесу формування зони вільної торгівлі та митного союзу.

Гаазький саміт (1969) – розширення та поглиблення інтеграції.

Приєднання до ЄЕС Великої Британії, Данії, Ірландії (1973).

Економічні та енергетичні кризи 70-х рр. та реформування інституційного устрою ЄЕС. Створення Європейської Ради (1974) – вищої політичної інстанції. Створення Палати аудиторів (Рахункової Палати) для контролю за розподілом спільних фінансів (1975).

1981 р. – вступ до ЄЕС Греції.

Підписання Шенгенської угоди про відміну паспортного й візового контролю на кордонах між країнами ЄЕС (1985). Підписання Єдиного європейського акту (1986) – створення єдиного внутрішнього ринку, розширення спільних політик, включаючи соціальну, екологічну, сферу науково-технічного співробітництва. Формування Спільноти чотирьох свобод: свободи пересування товарів, людей, капіталів та послуг. Третє розширення ЄС (1986) – приєднання Португалії та Іспанії.

2.3. Політичне проектування Європи: від Маастрихту (1992) до Лісабону (2007)

Франко-німецька ініціатива політичної інтеграції на засіданні Європейської Ради в Дубліні (1990).

7 грудня 1992 р. Маастрихт (Нідерланди) – підписання Договору про Європейський Союз та Заключного акту про валютно-фінансовий союз. Оформлення інституційної структури Європейського Союзу, який спирається на три опори: Європейські Спільноти (ЄЕС,

ЄОВС, Євроатом), Спільна зовнішня політика і політика безпеки, Співпраця у сфері юстиції та політиці внутрішніх справ.

Запровадження єдиного європейського громадянства. Право вільного пересування та проживання в межах ЄС.

Запровадження Копенгагенських критеріїв для вступу в ЄС (1993).

Четверте розширення ЄС (1995) – приєднання Австрії, Фінляндії, Швеції.

Засідання Європейської Ради в Амстердамі 16-17 червня і ухвалення Амстердамського договору (1997).

Введення євро (1999, з 2002 – в готівковий обіг).

Ніццький договір (2000) – підготовка до розширення ЄС. Розширення сфери застосування кваліфікованої більшості, визначенні нової ваги голосів у Раді міністрів, реформування процедури тіснішої співпраці. Легітимізації Хартії основних прав та визначенню ролі національних парламентів. Декларація про майбутнє Союзу (Ніццька декларація) – намір

провадити інституційну реформу: відкриття дебатів про майбутнє ЄС; Конвент для підготовки інституційної реформи; скликання міжурядової конференції 2004 року.

2.4. ЄС-28: проблеми інституційного перетворення Євроспільноти

Лаекенський саміт (Брюссель) (2001) і ухвалення рішення про створення Конвенту за майбутнє Європи. Лаекенська декларація: розподіл повноважень, спрощення договорів, роль національних парламентів та статус Хартії основних прав.

Робота над проектом Конституційного договору Європейського Союзу (2000-2003).

П'яте – «велике» розширення ЄС (1 травня 2004 р.) членами Європейського Союзу стали Польща, Угорщина, Чеська Республіка, Словаччина, Словенія, Кіпр, Мальта, Естонія, Литва, Латвія.

29 жовтня 2004 р. Рим – підписання главами держав - членів ЄС Конституційного договору ЄС.

Причини та наслідки провалу Конституційного договору на референдумах у Франції та Нідерландах.

Лісабонський договір (2007) як компромісний варіант європейської конституції. Зміст реформ за Лісабонським договором: набуття правосуб'єктності ЄС, запровадження посади Президента ЄС, посади Високого представника із закордонних справ та політики безпеки, «постійного» Голови Європейської Ради (яка стає інституцією ЄС); зміни до голосування за кваліфікованою більшістю; посилення ролі національних парламентів; фіксація кількості євродепутатів в Європейському Парламенті; набуття чинності Хартії основних прав.

Вступ Болгарії та Румунії (2007). Проблеми інтегрування нових держав-членів ЄС. Економічна криза (2008) та пошуки механізмів її урегулювання. Проект створення Банківського союзу. Приєднання Хорватії (2013).

Тема 3. Ухвалення рішень в Євросоюзі

3.1. Правові засади процедурних механізмів в ЄС. Головні регуляторні акти, в яких втілюється європейське законодавство – регламенти, директиви й рішення, рекомендації та висновки. Юридична сила головних регуляторних актів Європейського Союзу.

3.2. Моделі прийняття рішень в ЄС.

3.2.1. Етапи підготовки законодавчої ініціативи. Процедурні особливості реалізації моделей

5.2.3. Процедура спільного рішення.

3.2.4. Процедури згоди.

3.2.5. Процедури консультації.

3.3. Комітологія в ЄС. Комітологічна система ЄС як механізм сприяння ефективному здійсненню політики і забезпечення контролю держав-членів над процесом. Створення комітетів та їх повноваження і функції.

3.4. Багаторівневе урядування і механізми легітимації рішень в ЄС.

3.4.1. Принцип субсидіарності прийняття рішень як фундаментальна засада інституційно-правових практики в ЄС.

3.4.2. Розподіл повноважень між державами-членами та інституціями Євросоюзу.

3.4.3. Питання «дефіциту демократії» в Європі: партиципаторні практики в ЄС.

3.4.4. Форми легітимації прийняття загальноєвропейських рішень.

3.5. Політична фракціоналізація між державами-членами в процесі прийняття політичних рішень в ЄС.

3.5.1. Групування країн-членів ЄС за зовнішньополітичними інтересами; за баченням інституційного устрою та реформ в ЄС.

3.5.2. Вплив європейського «ядра» на перебіг політичних процесів в Європейському Союзі.

Тема 4. Спільні політики Європейського Союзу

4.1. Регіональна політика Європейського Союзу

4.1.1. Еволюція регіоналізму в Європі.

4.1.2. Формування регіональної політики Європейського Союзу.

4.1.3. Принципи та механізми регіональної політики ЄС.

4.1.4. Основні напрямки сучасної регіональної політики Європейського Союзу.

4.1.5. Статус регіонів в ЄС.

4.2. Спільна сільськогосподарська політика

4.2.1. Цілі й завдання спільної сільськогосподарської політики ЄС.

4.2.2. Інституційно-нормативне забезпечення сільськогосподарської політики Європейського Союзу.

4.2.3. Механізми субсидування в спільній сільськогосподарській політиці ЄС.

4.3. Спільна торговельна політика

4.3.1. Принципи та інституційні засади функціонування спільної торговельної політики ЄС.

4.3.2. Розподіл повноважень між інституціями ЄС та державами-членами в рамках реалізації спільної торговельної політики.

4.4. Енергетична політика ЄС

4.4.1. Принципи Концепції європейської енергетичної політики (27 жовтня 2005 року).

4.4.2. Енергетична інфраструктура та керівництво транс'європейськими мережами.

4.4.3. Проблеми залежності Європи від імпорту енергоносіїв, пошуки диверсифікаційних схем трансферу енергоносіїв та розвиток альтернативних форм енергетики й енергозберігаючих технологій.

4.4.4. Пріоритети енергетичної інфраструктури в рамках Стратегії «Європа-2020».

4.5. Освітня політика ЄС.

4.5.1. Роль університетів у формуванні європейської науки й освіти.

4.5.2. Еволюція становлення спільного європейського освітнього простору. Європейська освітня інформаційна мережа (European Education Information Network – the Eurydice) стартувала у 1980 р. механізм порівняння інноваційних ідей та перспективних практик стало як основний компонент європейської кооперації у галузі освіти.

Програма Erasmus (1986 р.) – обмін студентами, викладачами та учнями, що стартував реалізацією з метою сприяння співпраці між університетами та мобільності студентів в кордонах ЄС.

Роль програми Tempus (1989 р.) у реалізації транс'європейської схеми співробітництва у вищій освіті з метою реструктурування сектора вищої освіти в Центральній та Східній Європі шляхом розвитку міжуніверситетської співпраці (обмінів між студентами та викладачами).

1995 р. програми Socrates – надання студентам кваліфікацій та дипломів, що визнаються усіма країнами-членами ЄС.

Болонська декларація (1999) і Болонський процес як засади структурного реформування національних систем вищої освіти країн Європи, зміни освітніх програм та інституційних перетворень у вищих навчальних закладах Європи.

Основні ідеї Лісабонської декларації (2000 р.) та проект формування «Європи знань».

Модуль 2.

Змістовий модуль 2. Європейський Союз у світовій політиці

Тема 5. Зовнішньополітична діяльність Європейського Союзу

5.1. Зовнішні відносини Європейського Союзу.

5.1.1. Концептуальні засади зовнішньополітичної діяльності ЄС.

5.1.2. Особливості реалізації євроатлантичної взаємодії: ЄС-США – відносини ad hoc.

5.2. Нормативні засади та інституційні механізми реалізації Спільної зовнішньої та політики безпеки ЄС.

5.3. Принципи функціонування та реалізації Спільної безпекової та оборонної політики ЄС.

5.4. Інтеграційні механізми у здійсненні зовнішньої політики ЄС. Транскордонне співробітництво і моделі «єврорегіонів».

Тема 6. Європейська Політика Сусідства

- 6.1. Нормативно-правове забезпечення Політики сусідства Євросоюзу.
- 6.2. Євро-середземноморське партнерство: від Барселонського процесу (1995) до Середземноморського Союзу (2008).
- 6.3. Особливості реалізації формату Східного Партнерства.
- 6.3.1. Нормативні засади Східного Партнерства.
- 6.3.2. Досягнення і проблеми учасників Східного Партнерства.
- 6.4. Проектний простір Чорноморської Синергії.

Тема 7. Україна – ЄС

- 7.1. Еволюція розвитку відносин ЄС і України.
- 7.2. Нормативно-інституціональні аспекти євроінтеграційного поступу України. Здобутки української держави на шляху адаптації національного законодавства до стандартів ЄС.
- 7.3. Результати і досвід реалізації проектів ЄС в Україні.
- 7.4. Особливості політичного діалогу Україна – ЄС. Євроінтеграційні перспективи України.
- 7.5. Євроінтеграційна проблематика у спектрі досліджень вітчизняних науковців

3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Змістовий модуль 1. Історичні та інституційні засади європейської інтеграції	
1	Цивілізаційні чинники європейської єдності. Об'єднавчі проекти Європи в історичній ретроспективі	2
2	Етапи становлення ЄС	2
3	Ухвалення рішень в Євросоюзі.	2
4	Спільні політики ЄС	2
	Змістовий модуль 2. Європейський Союз у світовій політиці	
5	Зовнішньополітична діяльність ЄС	2
6	Європейська політика сусідства	2
7	Україна-ЄС	2
	Усього	14

4. Плани семінарських занять

Семінарське заняття № 1

Тема: Цивілізаційні чинники європейської єдності. Об'єднавчі проекти Європи в історичній ретроспективі

План

1. Історико-культурні витоки європеїзму.
2. Політичні й соціально-економічні чинники формування спільного європейського простору.
3. Об'єднавчі проекти Європи в історичній ретроспективі

Проблемні завдання та дискусійні питання:

1. З чого починалася історія утворення Європейського Союзу?
2. В чому полягає сутність та передумови європейської інтеграції?
3. Що є базовою основою європейської інтеграції?
4. Яка мета євроінтеграції?
5. В чому полягає сутність європейських цінностей?
6. Охарактеризуйте основні міфи щодо європейської інтеграції

Література:

1. Аракелян М. Р. Право Європейського Союзу : підручник / М. Р. Аракелян, М.Д. Василенко. О.: Фенікс, 2012. 390 с.
2. Бояр А. Торговельно-економічні відносини між Україною та ЄС: регулювання зовнішньої торгівлі та конкуренції в умовах єдиного ринку ЄС: підручник / А. Бояр; [за заг. ред. М. Бойцуна, Я. Мудрого, О. Рудика]. К. : Міленіум, 2008. 384 с.
3. Галик В.М. Україна в Європі і світі : навч. посіб. + компакт-диск. / В.М. Галик. К., 2013. 364 с.
4. Горюнова Є.Л. Євроінтеграція : навч. посіб. / Є. Л. Горюнова. К.: Академвидав, 2013. 224 с.
5. Європейський Союз: Історія і засади функціонування : навч. посіб. 2-ге вид., виправ. і доп. / Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. К., 2012. 759 с.

Семінарське заняття № 2

Тема: Етапи становлення ЄС

План

1. Еволюція інтеграційних процесів в Європі після Другої світової війни
2. Становлення спільного європейського економічного простору.
3. Політичне проектування Європи: від Маастрихту (1992) до Лісабону (2007)
4. ЄС-28: проблеми інституційного перетворення Євроспільноти

Проблемні завдання та дискусійні питання:

1. Скільки існує етапів розширення Європейського Союзу?
2. Який договір пов'язаний із виникненням ЄС?
3. Яка кількість держав входить до Європейського Союзу?
4. Розкрийте основні досягнення Європейського Союзу?
5. Охарактеризуйте основні його інституції
6. Визначить компетенції основних інституцій ЄС.
3. Вкажіть джерела формування бюджету ЄС.
4. Порівняйте відповідні інституції Європейського Союзу та будь-якої федеральної держави (наприклад, Росії).
5. Поясніть роль Європейської Комісії в процесі ухвалення рішень Спільноти.

6. Які функції виконує Європейський Парламент?
7. Які функції виконує Європейська Комісія?
8. Визначте сфери діяльності Комісії та її Генеральних Директорів.
9. Охарактеризуйте діяльність Ради міністрів ЄС.
10. Яким чином формується Європейський Парламент?
11. Назвіть повноваження та права Європарламенту.
12. Чим відрізняються механізми роботи Європейського та будь-якого національного парламентів?
13. Чим відрізняється робота Ради Міністрів ЄС від роботи аналогічного органу будь-якої держави?
14. Поясніть роль Європейського Суду в процесі європейської інтеграції.
15. Який склад має Європейський суд? В чому полягає його організація та порядок діяльності?

Література:

1. Аракелян М. Р. Право Європейського Союзу : підручник / М. Р. Аракелян, М.Д. Василенко. О.: Фенікс, 2012. 390 с.
2. Бояр А. Торговельно-економічні відносини між Україною та ЄС: регулювання зовнішньої торгівлі та конкуренції в умовах єдиного ринку ЄС: підручник / А. Бояр; [за заг. ред. М. Бойцуна, Я. Мудрого, О. Рудика]. К. : Міленіум, 2008. 384 с.
3. Галик В.М. Україна в Європі і світі : навч. посіб. + компакт-диск. / В.М. Галик. К., 2013. 364 с.
4. Горюнова Є.Л. Євроінтеграція : навч. посіб. / Є. Л. Горюнова. К.: Академвидав, 2013. 224 с.
5. Європейський Союз: Історія і засади функціонування : навч. посіб. 2-ге вид., виправ. і доп. / Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. К., 2012. 759 с.

Семінарське заняття № 3

Тема: Ухвалення рішень в Євросоюзі

План

1. Правові засади процедурних механізмів в ЄС.
2. Моделі прийняття рішень в ЄС.
3. Комітологія в ЄС.
4. Багаторівневе урядування і механізми легітимації рішень в ЄС.
5. Політична фракціоналізація між державами-членами в процесі прийняття політичних рішень в ЄС.

Проблемні завдання та дискусійні питання:

1. Якими нормативно-правовими актами регулюється діяльність ЄС, в тому числі процедура прийняття рішень по основним питанням європейської політики?
2. Схарактеризуйте процедуру прийняття будь-якого правового акту в Європарламенті?
3. Які нормативно-правові акти потребують обов'язкової процедури проходження через Європарламент?

1. Аракелян М. Р. Право Європейського Союзу : підручник / М. Р. Аракелян, М.Д. Василенко. О.: Фенікс, 2012. 390 с.
2. Бояр А. Торговельно-економічні відносини між Україною та ЄС: регулювання зовнішньої торгівлі та конкуренції в умовах єдиного ринку ЄС: підручник / А. Бояр; [за заг. ред. М. Бойцуна, Я. Мудрого, О. Рудика]. К. : Міленіум, 2008. 384 с.
3. Галик В.М. Україна в Європі і світі : навч. посіб. + компакт-диск. / В.М. Галик. К., 2013. 364 с.
4. Горюнова Є.Л. Євроінтеграція : навч. посіб. / Є. Л. Горюнова. К.: Академвидав, 2013. 224 с.
5. Європейський Союз: Історія і засади функціонування : навч. посіб. 2-ге вид., виправ. і доп. / Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. К., 2012. 759 с.

Семінарське заняття № 4

Тема: Спільні політики Європейського Союзу

План

1. Регіональна політика Європейського Союзу
2. Спільна сільськогосподарська політика
3. Спільна торговельна політика
4. Енергетична політика ЄС
5. Освітня політика ЄС.

Проблемні завдання та дискусійні питання:

1. Як спільна промислова політика взаємодіє з іншими спільними політиками ЄС?
2. Чи вплинув спільний ринок Спільноти на реструктуризацію та конкурентність європейської промисловості?
3. Яким чином ЄС допомагає малим і середнім підприємствам пристосуватися до умов єдиного ринку?
4. Окресліть основні завдання енергетичної політики ?
5. Як досягається енергетична безпека країн-членів ЄС?
6. Назвіть основні види науково-дослідної діяльності Спільноти.
7. Чи є взаємозв'язок між єдиним ринком товарів і єдиним ринком транспортних послуг ЄС?
8. Дайте характеристику механізму управління спільною сільськогосподарською політикою ЄС.
9. Чи доцільно ЄС спиратися на світові ринки сільськогосподарських товарів, як він це робить щодо постачання енергоносіїв?
10. Чому потрібна спільна політика ЄС щодо збереження рибних ресурсів?
11. Як саме спільна політика ЄС щодо рибальства пов'язана з охороною довкілля ?

Література:

1. Аракелян М. Р. Право Європейського Союзу : підручник / М. Р. Аракелян, М.Д. Василенко. О.: Фенікс, 2012. 390 с.
2. Бояр А. Торговельно-економічні відносини між Україною та ЄС: регулювання зовнішньої торгівлі та конкуренції в умовах єдиного ринку ЄС: підручник / А. Бояр; [за заг. ред. М. Бойцуна, Я. Мудрого, О. Рудика]. К. : Міленіум, 2008. 384 с.
3. Галик В.М. Україна в Європі і світі : навч. посіб. + компакт-диск. / В.М. Галик. К., 2013. 364 с.

4. Горюнова Є.Л. Євроінтеграція : навч. посіб. / Є. Л. Горюнова. К.: Академвидав, 2013. 224 с.
5. Європейський Союз: Історія і засади функціонування : навч. посіб. 2-ге вид., виправ. і доп. / Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. К., 2012. 759 с.

Семінарське заняття № 5

Тема: Зовнішньополітична діяльність Європейського Союзу

План

1. Зовнішні відносини Європейського Союзу.
2. Нормативні засади та інституційні механізми реалізації Спільної зовнішньої та політики безпеки ЄС.
3. Принципи функціонування та реалізації Спільної безпекової та оборонної політики ЄС.
4. Інтеграційні механізми у здійсненні зовнішньої політики ЄС. Транскордонне співробітництво і моделі «євро регіонів».

Проблемні завдання та дискусійні питання:

1. Як законодавство щодо митного союзу впливає на спільну торговельну політику?
2. В чому полягає необхідність спільних правил щодо імпорту?
3. Назвіть спільні заходи ЄС із захисту своєї торгівлі.
4. Якими є основні напрями спільної політики допомоги з розвитку ?
5. Назвіть механізми підтримки розвитку, що застосовується ЄС стосовно АКТ.
6. В чому полягає різниця між зовнішніми відносинами ЄС та його зовнішньою і безпековою політикою ?
7. Чому країни Центральної та Східної Європи поставили собі за мету вступити до ЄС?
8. Чи заважає міжнародна конкуренція добрим партнерським стосункам Спільноти з іншими країнами світу?
9. Проаналізуйте основні цілі спільної політики з питань безпеки та зовнішніх відносин.

Література:

1. Аракелян М. Р. Право Європейського Союзу : підручник / М. Р. Аракелян, М.Д. Василенко. О.: Фенікс, 2012. 390 с.
2. Бояр А. Торговельно-економічні відносини між Україною та ЄС: регулювання зовнішньої торгівлі та конкуренції в умовах єдиного ринку ЄС: підручник / А. Бояр; [за заг. ред. М. Бойцуна, Я. Мудрого, О. Рудика]. К. : Міленіум, 2008. 384 с.
3. Галик В.М. Україна в Європі і світі : навч. посіб. + компакт-диск. / В.М. Галик. К., 2013. 364 с.
4. Горюнова Є.Л. Євроінтеграція : навч. посіб. / Є. Л. Горюнова. К.: Академвидав, 2013. 224 с.
5. Європейський Союз: Історія і засади функціонування : навч. посіб. 2-ге вид., виправ. і доп. / Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. К., 2012. 759 с.

Семінарське заняття № 6

Тема: Європейська політика сусідства

План

1. Нормативно-правове забезпечення Політики сусідства Євросоюзу.

2. Євро-середземноморське партнерство: від Барселонського процесу (1995) до Середземноморського Союзу (2008).
3. Особливості реалізації формату Східного Партнерства.
4. Проектний простір Чорноморської Синергії.

Проблемні завдання та дискусійні питання:

1. Охарактеризуйте Європейську політику сусідства, які наслідки має ця політика для України?
2. Які результати має реалізація Програми «Східне партнерство» для України?
3. Що таке спільний Європейський адміністративний простір? На яких принципах він будується?

Література:

1. Аракелян М. Р. Право Європейського Союзу : підручник / М. Р. Аракелян, М.Д. Василенко. О.: Фенікс, 2012. 390 с.
2. Бояр А. Торговельно-економічні відносини між Україною та ЄС: регулювання зовнішньої торгівлі та конкуренції в умовах єдиного ринку ЄС: підручник / А. Бояр; [за заг. ред. М. Бойцуна, Я. Мудрого, О. Рудика]. К. : Міленіум, 2008. 384 с.
3. Галик В.М. Україна в Європі і світі : навч. посіб. + компакт-диск. / В.М. Галик. К., 2013. 364 с.
4. Горюнова Є.Л. Євроінтеграція : навч. посіб. / Є. Л. Горюнова. К.: Академвидав, 2013. 224 с.
5. Європейський Союз: Історія і засади функціонування : навч. посіб. 2-ге вид., виправ. і доп. / Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. К., 2012. 759 с.

Семінарське заняття № 7

Тема: Україна та Європейський Союз

План

1. Еволюція розвитку відносин ЄС і України.
2. Нормативно-інституціональні аспекти євроінтеграційного поступу України. Здобутки української держави на шляху адаптації національного законодавства до стандартів ЄС.
3. Результати і досвід реалізації проектів ЄС в Україні.
4. Особливості політичного діалогу Україна – ЄС. Євроінтеграційні перспективи України.
5. Євроінтеграційна проблематика у спектрі досліджень вітчизняних науковців

Проблемні завдання та дискусійні питання:

1. Пригадайте основну хронологію договірно-правового співробітництва України та Європейського союзу.
2. В чому сутність Копенгагенських критеріїв? Що таке «критерії конвергенції»?
3. Як Ви розумієте сутність «незалежних» критеріїв вступу до Євросоюзу?
4. Опишіть основні етапи процедури вступу до Євросоюзу.
5. В чому суть концепції «спільного доробку ЄС»?
6. В чому сенс політики Східного партнерства для України?
7. В чому конкретно виражається допомога Україні із боку Європейського Союзу?

8. Яке значення для України становить Угода про Асоціацію із ЄС?
9. Коли і ким була підписана Угода про асоціацію між Україною та ЄС?
10. Опишіть загальну структуру Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.
11. Чим вигідна для України Зона вільної торгівлі?
12. Який прикінцевий механізм можливого вступу України до ЄС?

Література:

1. Аракелян М. Р. Право Європейського Союзу : підручник / М. Р. Аракелян, М.Д. Василенко. О.: Фенікс, 2012. 390 с.
2. Бояр А. Торговельно-економічні відносини між Україною та ЄС: регулювання зовнішньої торгівлі та конкуренції в умовах єдиного ринку ЄС: підручник / А. Бояр; [за заг. ред. М. Бойцуна, Я. Мудрого, О. Рудика]. К. : Міленіум, 2008. 384 с.
3. Галик В.М. Україна в Європі і світі : навч. посіб. + компакт-диск. / В.М. Галик. К., 2013. 364 с.
4. Горюнова Є.Л. Євроінтеграція : навч. посіб. / Є. Л. Горюнова. К.: Академвидав, 2013. 224 с.
5. Європейський Союз: Історія і засади функціонування : навч. посіб. 2-ге вид., виправ. і доп. / Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. К., 2012. 759 с.

Рекомендована література

Базова

1. Аракелян М. Р. Право Європейського Союзу : підручник / М. Р. Аракелян, М.Д. Василенко. О.: Фенікс, 2012. 390 с.
2. Бояр А. Торговельно-економічні відносини між Україною та ЄС: регулювання зовнішньої торгівлі та конкуренції в умовах єдиного ринку ЄС: підручник / А. Бояр; за заг. ред. М. Бойцуна, Я. Мудрого, О. Рудика. К. : Міленіум, 2008. 384 с.
3. Галик В.М. Україна в Європі і світі : навч. посіб. + компакт-диск. / В.М. Галик. К., 2013. 364 с.
4. Горюнова Є.Л. Євроінтеграція : навч. посіб. / Є. Л. Горюнова. К.: Академвидав, 2013. 224 с.
5. Європейський Союз: Історія і засади функціонування : навч. посіб. 2-ге вид., виправ. і доп. / Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. К., 2012. 759 с.

Допоміжна

1. Андрущенко В. П. Світанок Європи: монографія / В. Андрущенко. К.: Знання України, 2011. 1009 с.
2. Байковський П. Інституційна та соціокультурна складова проблеми «дефіциту демократії» в ЄС / П. Байковський. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2012. Випуск 30. С. 103–112.
3. Байковський П. Механізми впливу політичних партій на процес прийняття рішень в Європейському Союзі / П. Байковський, І. Зінько. Політологічні та соціологічні студії. Т. XII. Політичні виміри процесів європейської інтеграції : зб. наук. праць / наук. ред. А. М. Круглашов. Чернівці: Букрек, 2013. С. 154-167.
4. Балух В. О. Історія античної цивілізації. В 3-х т. Т. 1. Стародавня Греція / В.О. Балух. К.: Вид-во: Наші книги, 2007. 656 с.
5. Беренд І.Т. Європа від 1980 року / І.Т. Беренд; пер. з англ. А. Іщенко. К.: Наука, 2010. 348 с.

1. Кабінет Міністрів України / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>
2. Рівненська державна обласна бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка, 6) / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.libr.rv.ua/>
3. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukovabiblioteka>
4. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Законодавство України / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua/>
Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44) / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://cbs.rv.ua/>

